

Ἐνας ἡσυχαστής τοῦ Ἁγίου Ὄρους
στήν καρδιά τῆς πόλης:
ὁσιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης

Θανάσης Ν. Παπαθανασίου

ΕΝΑΣ ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ἅγιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης

ἐπιμέλεια ἔκδοσης:
Βασίλης Ἀργυριάδης

Ἐν πλῶ

© Έκδόσεις Έν πλώ
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Ιανουάριος 2014

ISBN: 978-960-9550-37-6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀναχώρηση ἢ... ἄφιξη;

~11~

Οἱ δύο ἀγάπες

~24~

Ἡ ἀγάπη εἶναι συμμετοχή στόν πόνο

~31~

Όλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδέρφια

~34~

Καυσοκαλυβίτης μέχρις ἐσχάτων

~37~

Ἐπεξεργασμένο κείμενο εἰσήγησης στό 18ο διεθνές οἰκουμενικό συνέδριο Ὁρθόδοξης πνευματικότητας μέ γενικό θέμα «Κοινωνία καί Ἐρημία», μονή Bose (Β. Ἰταλία) 10 Σεπτεμβρίου 2010.

Δημοσιεύτηκε στό περιοδικό Σύναξη 117 (2011), σσ. 50-67. Ἐδῶ ἀναδημοσιεύεται μέ μερικές βελτιώσεις.

Δημοσιεύτηκε, ἐπίσης, στά Ἰταλικά, στόν τόμο τοῦ συνεδρίου: «Un esicasta del Monte Athos al cuore della città: Padre Porfirio Kafsokalyvita (1906-1991)», *Comunione e Solitudine*, edizioni Qiqajon, Comunità di Bose, Magnano 2011, pp. 231-254, καί στά Ρώσικα:

«Исихаст Святой Горы в сердце города:
отец Порфирий Кавсокаливит (1906–1991)»,
[http:// www. bogoslov.ru/text/1710327.html](http://www.bogoslov.ru/text/1710327.html)

ΕΝΑΣ ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ἅγιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης¹

Ἡ θεολογική μελέτη τῆς ζωῆς καί τῆς διδασκαλίας σύγχρονων προσώπων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ στερεώματος εἶναι μιά ιδιότυπη ἄσκηση. Θά τήν ὀνόμαζα «ἄσκηση στή συνάντηση μέ τό σήμερα», ὑπό τήν ἔννοια ὅτι πασχίζεις νά διακρίνεις ποιά ρεύματα συνθέτουν τήν τρέχουσα συγκυρία, νά ἀφουγκραστεῖς τί ιδιαίτερο κομίζει κάθε παρουσία, νά διαγνώσεις συγκλίσεις καί ἀποκλίσεις, νά νοήσεις τή θεολογία ὡς ζωντανή πράξη.

“Όλα αυτά έχουν κόπο άσκησης στή μαθητεία καί στήν εὐθυκρισία, κόπο στόν ὁποῖο ὑποχρεοῦνται μέν ὅλοι οἱ βαπτισμένοι, ἀλλά τόν ὁποῖο ἀντιστρατεύεται ὁ μορφέας τῶν μονομερειῶν καί τῆς αὐτοδικαίωσης.

Ὅμολογῶ ὅτι τήν πρόσκληση γιά πραγματεύση τοῦ θέματος τήν ἀποδέχτηκα μέ ἀμφιθυμία: Ἀπό τή μιά, βλέπω τό ἐν λόγω θέμα ὡς πρόκληση γοητευτική, καθ’ ὅσον σχετίζεται μέ διαχρονικά ζητήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποστολῆς. Ἀπό τήν ἄλλη, τό νιώθω ὡς διακινδύνευση, ὡς ψηλάφηση πραγμάτων πού μέ ξεπερνοῦν. Σχετίζεται μάλιστα μέ μία ἐπιπλέον ἰδιαίτερη δυσκολία. Ὁ γέροντας Πορφύριος (1906-1991, ἐπισήμως ἅγιος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀπό τίς 27 Νοεμβρίου 2013) δέν δημοσιοποίησε σχεδόν κανένα δικό του γραπτό κείμενο². Στή διάθεσή μας ἔχουμε μαρτυρίες αὐτοπτῶν καί αὐτηκόων, οἱ ὁποῖες ὅμως, ὅπως εἶναι φυσικό, ἐμφανίζουν ἐξαιρετική ἀνομοιογένεια. Μιά σφαιρική ἀνάγνωσή τους δίνει τήν αἴσθησιν ὅτι σέ κάποιες ἐξ αὐτῶν ὄντως ἀποτυπώνεται ἡ ὀπτική του γέροντα, σέ ἄλλες ὅμως, ὅτι γενικεύονται ἀδιάκριτα θέσεις τίς ὁποῖες ὁ

Ίδιος διατύπωσε κατά περίπτωση ή (ακόμη χειρότερα) ότι τά λόγια του χρησιμοποιούνται έτσι ώστε απλώς να επιβεβαιώνουν πεποιθήσεις του αφηγητή!

Προσώρας δέν μπορεί να γίνει κάτι για αυτό, πέρα από σεβαστική θεολογική δουλειά, ή όποια θά μπορέσει ίσως σε βάθος χρόνου να δείξει τί άντέχει και τί όχι. Και πάλι δηλαδή, μέ άσκηση έχουμε να κάνουμε, για τήν όποια και ευχόμαστε να μην άστοχήσουμε δραματικά!

Άναχώρηση ή... άφιξη;

Είμαι πλήθος οί άγιοι στους όποιους άναφερόταν (σε διάφορες ευκαιρίες και μέ ποικίλες άφορμές) ό γέροντας Πορφύριος. Νομίζω όμως ότι μπορούμε να σταθούμε ειδικά σε τρεις: στον άγιο Ίωάννη τον Καλυβίτη του 5ου αιώνα, τον άγιο Πορφύριο Γάζης του 5ου αιώνα και τον άγιο Άνδρέα Κρήτης του 8ου αιώνα. Στή σχέση του Πορφυρίου μαζί τους άποκαλύπτεται ίσως ή λεπτή διελκυστίδα συγκλίσεων και άποκλίσεων, ή όποια, όπως είπαμε, συμβάλλει στή διαμόρφωση του σήμερα.

Κατ' ἐπανάλληψη ὁ Πορφύριος ὁμολόγησε τὴ μεγάλη του ἀγάπη γιὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννη τὸν Καλυβίτη, ἡ ὁποία τοῦ γεννήθηκε ὅταν, σέ ἡλικία δώδεκα περίπου ἐτῶν, πρωτοδιάβασε τὸν Βίο τοῦ Ἁγίου. Στό Ἅγιο Ὅρος ἀνέβηκε, καί μάλιστα σέ ἄγουρη ἡλικία, ἀκριβῶς μέ τὸν πόθο νά μιμηθεῖ τὸν Ἅγιο³. Ἀλλά ποιά ἦταν ἡ πολιτεία τοῦ Ἰωάννη τοῦ Καλυβίτη; Σύμφωνα μέ τό συναξάρι του⁴, δωδεκάχρονος ὄντας ὁ Ἰωάννης στήν Κωνσταντινούπολη, ἀρνήθηκε τίς προοπτικές μιᾶς λαμπρῆς καριέρας, ἐγκατέλειψε κρυφά τό πατρικό του σπίτι καί ἔγινε μοναχός στήν περίφημη μονή τῶν Ἀκοιμήτων⁵. Ἐκεῖ ὁ διάβολος τὸν ὠθοῦσε νά ἐγκαταλείψει τὴ μοναχική ζωή, ἐξάπτοντας τὴν ἀγάπη του πρὸς τοὺς γονεῖς του. Γιὰ νά ἀντέξει αὐτό τὸν πειρασμό, ὁ Ἰωάννης ἐπέστρεψε μέν στό πατρικό του, ἐπέστρεψε ὅμως ὡς ἄγνωστος ἐπαίτης μοναχός. Οἱ γονεῖς του δέν τὸν ἀναγνώρισαν καί τοῦ ἐπέτρεψαν νά χτίσει μιά εὐτελή καλύβα κοντά στήν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ τους. Ἐκεῖ ἔζησε ἀσκητικά ἐπὶ τρία χρόνια καί, λίγο πρὶν κοιμηθεῖ, ἀποκάλυψε τὴν ταυτότητά του στή μητέρα του.

Ἐδῶ ὑπάρχει κάτι ἀξιοπρόσεκτο. Κοινοῦ στοιχείο τοῦ ἀγίου Ἰωάννη τοῦ Καλυβίτη καί τοῦ γέροντα Πορφυρίου εἶναι ἀφενός ὁ πόθος γιά ἀναχώρηση ἀπό τήν κοινωνία καί ἀφετέρου ἡ ἀκύρωση τῆς ἀναχώρησης. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης παρέμεινε μέν ἀσκητής μέχρι τέλους, ὅμως ξαναεισῆλθε στήν κοινωνία πού εἶχε ἀφήσει. Παρόμοια, ὁ Πορφύριος κράτησε μέν μέχρι τέλους τήν ἀγάπη του γιά τό ἀγιορείτικο κελί του, τό ἄφησε ὅμως πρὶν γίνει εἴκοσι ἐτῶν. Τά ἐξηνταπέντε ἀπό τά ὀγδονταπέντε χρόνια τῆς ἐπίγειας ζωῆς του τά ἔζησε στήν κοινωνία. Ὡστόσο, ὁ Πορφύριος κομίζει κάτι πού ὑπερβαίνει τά μέτρα τοῦ Καλυβίτη. Ὁ ἴδιος ἀφηγήθηκε ὅτι, ἐνόσω μόναζε στό Ἅγιο Ὄρος, ἔνιωσε σφοδρή τήν ἔγνοια γιά τούς γονεῖς του καί γιά ἕναν ξάδερφό του, χάριν τοῦ ὁποίου σκεφτόταν νά ταξιδέψει στόν κόσμο, γιά νά τόν πάρει μαζί του, στήν εὐτυχία τοῦ Ὄρους⁶. Τίς σκέψεις αὐτές ὅμως, ὁ ἴδιος ὁ Πορφύριος καί οἱ πνευματικοί του τίς ἀπέκρουσαν ὡς πειρασμό. Ἡ ἐπιστροφή στόν κόσμο ἀποκλείστηκε. Κι ὅμως, αὐτό πού συνέβη στή συνέχεια (ὡς πρωτοβουλία τοῦ Θεοῦ, σύμφωνα μέ τήν